

Карач Т. Магістрантка 1 курсу мГ-1 групи наук. керівник – Гавришок Б. Б. к.г.н., викл.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ТА РІПАКУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Тернопільська область – це аграрно-індустріальний регіон. Протягом останніх років сільське господарство набуває все більшого значення. Структура його теж зазнає суттєвих змін. Домінуючою галуззю залишається рослинництво. У структурі посівних площ поступово зростає значення окремих технічних культур і кукурудзи, а традиційних зернових – знижується.

Мета статті: проаналізувати та охарактеризувати територіальні особливості валового збору і посівних площ цукрових буряків та ріпаку на території Тернопільської області.

Сприятливі природно-кліматичні умови та родючі ґрунти регіону дозволили вирощувати широкий асортимент технічних культур (цукрові буряки, соняшник, ріпак) та дали змогу отримувати високі врожаї, достатні для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Таким чином, вирощування технічних культур стало однією з ефективних галузей господарського комплексу Тернопільської області [1, с. 81]

Вирощування даних культур спрямоване на задоволення потреб населення в технічній олії та цукрі. Воно забезпечує функціонування харчової, текстильної, миловарної, лакофарбової, фармацевтичної та інших галузей промисловості, постачає корми та кормові добавки тваринництву.

В структурі валового збору рослинної продукції за 2017 рік виробництво технічних культур (валовий збір даних культур наведено у вазі після доробки) становило 33,7 % (2335,5 тис. т). Основними виробниками даних культур в області стали сільськогосподарські підприємства. Станом на 2017 рік ними зібрано 2273,8 тис. т (97,4 % від валового збору у всіх категоріях господарств). У господарствах населення зібрано 61,7 тис. ц. (2,6%) [2, с. 11].

Показники валового збору залежать від розмірів посівних площ, які, у зв'язку із необхідністю ведення сівозмін та кон'юнктурою ринку перебувають у постійній динаміці. Посівні площі технічних культур в Тернопільській області у 2017 році становили 241,8 тис. га, що склало 29,4% у загальній структурі посівів всіх категорій господарств.

У 2017 році в області було отримано високий урожай цукрових буряків, який у 1,5 рази перевищив результат 2000 року. З року в рік показники валового збору культури дещо коливаються, проте спостерігається тенденція до нарощення обсягів її збору і поступове наближення до показника 1990 року (рис. 1.)

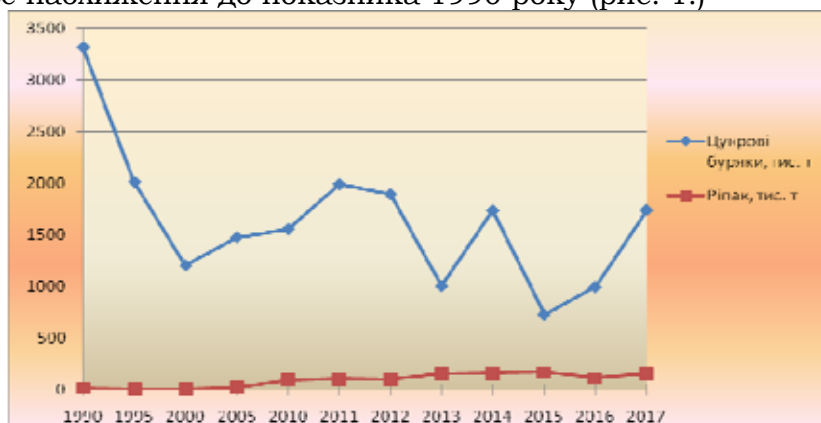

Рис. 1. Динаміка валового збору цукрових буряків та ріпаку (побудовано автором за даними [2, с. 11])

Валовий збір цукрових буряків по області в 2017 р. у всіх категоріях господарств становив 1736,7 тис. т. З них 1681,2 тис. т (97%) вирощено на сільськогосподарських підприємствах та 55,5 тис. т (3%) у господарствах населення.

В розрізі адміністративних районів Тернопільської області у 2017 році спостерігалися суттєві відмінності показника валового збору цукрових буряків. Найбільші обсяги виробництва цієї культури були в центральних районах (Підволочиському – 269,9 тис. т., Тернопільському – 269,9 тис. т. та Теремовлянському – 150,8 тис. т.), а також в Бучацькому – 182,9 тис. т. Найменше цукрових буряків було зібрано в Заліщицькому та Бережанському районах – 8,9 тис. т. і 9,6 тис. т відповідно [2, с. 54].

Ріпак є традиційною для Тернопільщини культурою, проте, значні його обсяги понад (100 тис. т) почали виробляти з 2010 р. У 2017 р. в області було отримано високий урожай цієї культури (155,7 тис. т), який у 18 разів перевищив результат 1995 р. (рис. 1.) Весь ріпак (100%) у Тернопільській області в 2017 р. вирощували сільськогосподарські підприємства.

В розрізі адміністративних районів Тернопільської області у 2017 році простежуються суттєві відмінності показника валового збору ріпаку. Найвищі його значення (15-17 тис. т) були в Чортківському (10,2%), Підволочиському (10,2%) та Теремовлянському (10,7%) районах і досягли максимального значення в Збараському районі – 17,5 тис. т (11,2%). В Шумському, Зборівському, Гусятинському та Тернопільському районах було зібрано по 9-14 тис. т ріпаку. Кременецький, Борщівський та західні райони мали відносно незначні показники валового збору. Найменший урожай було зібрано в Бучацькому районі – 0,9 тис. т (0,6%) [2, с. 56].

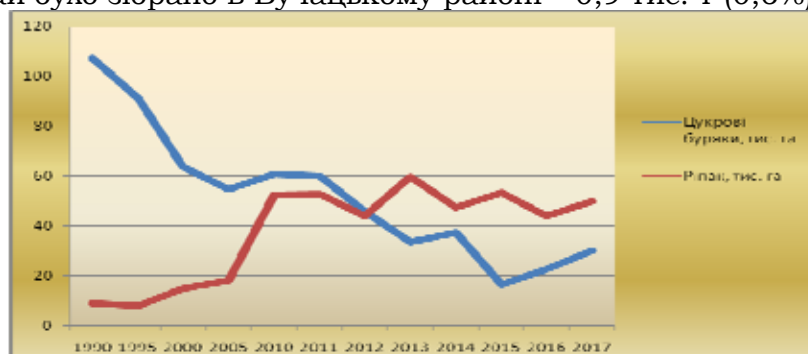

Рис. 2. Динаміка посівних площ цукрових буряків та ріпаку (побудовано автором за даними [2, с. 10])

За площею посівів цукрові буряки станом на 2017 р. займають четверте місце серед технічних культур в області. У 2017 р. посівні площі культури становили 30,0 тис. га, що складало 12,4% у структурі посівних площ технічних культур та 3,6% у загальній структурі посівних площ всіх категорій господарств.

У розрізі адміністративних районів Тернопільщини простежувалися значні відмінності показника частки посівів цукрового буряка у загальній посівній площі. Найвищі значення показники (понад 5%) характерні для Гусятинського, Бучацького та Збараського районів, проте досягли вони свого максимуму (10,4%) в Підволочиському та Тернопільському районах. В Чортківському, Теремовлянському, Козівському та Лановецькому районах частка цукрових буряків у посівній площі була в межах 3-5%. Решта районів мали відносно незначні частки площі цукрових буряків, а найнижчий показник (0,6%) був у Заліщицькому районі [2, с. 54].

За площами посівів ріпак займав третє місце серед технічних культур в Тернопільській області. У 2017 році посівні площі культури становили 49,8 тис. га, що складало 20,6% посівних площ технічних культур та 6% у загальній структурі посівних площ у всіх категоріях господарств.

В адміністративних районах Тернопільської області простежувалися суттєві відмінності частки ріпаку у структурі посівних площ. Найвищі значення цього показника (20,1 %) спостерігались у Шумському районі. Понад 10% посівних площ ріпак займав також у Зборівському, Чортківському та Збараському районах. В центральних районах (Тернопільському, Теремовлянському, Підволочиському), а

також у Бережанському та південних Заліщицькому та Борщівському частка ріпаку в посівній площі була в межах 8-9%. Решта районів мали практично середньообласний показник, а найнижче значення (1,2%) було зафіксоване у Бучацькому районі [2, с. 56].

Отже, аналізуючи показники валового збору і посівних площ цукрових буряків та ріпаку слід зазначити наступне: валовий збір даних культур оберненопропорційно залежав від посівних площ. Тобто, якщо ріпаком засівали великі площі і отримували невеликий урожай, то з буряками навпаки – з відносно незначних площі отримували досить високі валові збори. Це пов'язано з низкою причин, зокрема з урожайністю культур, вибагливістю до умов зростання, типом та станом ґрунту, внесенням мінеральних добрив та ін. Так, урожайність цукрових буряків по області в 2017 р. становила 580 ц з 1 га, а ріпаку – 31,3 ц з 1 га.

Значні відмінності спостерігалися у посівних площах та валовому зборі в розрізі адміністративних районів: цукровий буряк займав більші площі у Тернопільському і Підволочиському районах, і там же були найвищі показники валового збору. Ріпаку найбільше сіяли у Шумському та Чортківському районах, а найбільші урожаї були в Тербовлянському і Збараському районах.

В динаміці посівних площ цукрових буряків з 1990 року спостерігається різке зменшення до 2005 року. Станом на 2011 р. показники дещо покращилися і вже з наступного року знову почали зменшуватися, досягнувши мінімального значення 16,5 тис. га у 2015 р. З 2016 р. посівні площі почали дещо збільшуватися.

Значно інша ситуація спостерігається в динаміці посівних площ ріпаку: в 1995 р. ріпаком засівали лише 7,9 тис. га. З 2000-х рр. ми бачимо тенденцію до збільшення посівних площ, які встановили рекордний показник 61,3 тис. га у 2013 р. З 2014 р. знову спостерігається незначне коливання показника.

Джерела інформації:

1. *Географія Тернопільської області: монографія. В 2-х т. Т. 2. Населення. Господарство / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Крок, 2017. – 342 с.*

2. *Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду за 2017 рік. Статистичний бюлетень / відп. за випуск В. І. Савчук. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській обл., 2018. – 82 с.*

*Кім Д. магістрантка групи мГ-1
наук. керівник - Заблоцький Б.В. к.г.н., доц.*

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ОСВІТИ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стан справ у освітянській галузі суттєво впливає практично на всі сфери суспільного життя, на формування ставлення населення до кардинальних суспільних трансформацій. Значні обсяги людських, матеріальних та фінансових ресурсів, які залучаються освітянською галуззю, роль освіти в соціальному та економічному розвитку спонукають до поглибленого вивчення масштабів і результатів освітянської діяльності. Тому освіта - це запорука майбутнього країни, важлива складова її національної безпеки. Без належної освіти держава, народ і культура не мають майбутнього. В Україні, як і в інших високорозвинених країнах світу, освіта вважається однією з головних складових загальнолюдських цінностей. Особливості розвитку сучасної цивілізації, зростання ролі особистості, демократизація суспільства, інтелектуалізація праці і швидкий розвиток сучасних технологій потребують створення умов, за яких народ України, оволодіваючи сучасними знаннями, став би високорозвиненою інтелектуальною нацією, а освіта - одним із головних пріоритетів державного управління. Щоденна праця усіх працівників освіти спрямована на виховання особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, легко адаптується у сучасних умовах, підготовлена до життя і праці у світі, що змінюється.

Мета статті полягає у вивченні сучасного стану, структури та територіальної організації освіти Золочівського району Львівської області.